

Briselē, 12.9.2023.
SWD(2023) 309 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

[...]

Pavaddokuments dokumentam

[...]

Priekšlikums Padomes direktīvai par uzņēmējdarbību Eiropā: ienākuma nodokļu sistēma (*BEFIT*) un priekšlikums Padomes direktīvai par transfertcenu noteikšanu

{COM(2023) 532 final} - {SWD(2023) 308 final}

Kopsavilkums
Ietekmes novērtējuma ziņojums, kas pievienots priekšlikumam Padomes direktīvai par uzņēmējdarbību Eiropā: ienākuma nodokļu sistēma (BEFIT) un priekšlikumam Padomes direktīvai par transfertcenu noteikšanu
A. Rīcības nepieciešamība
Problēmas būtība un nozīme ES mērogā
<p>ES atzīmējot iekšējā tirgus 30. gadadienu, uzņēmumi joprojām saskaras ar to, ka dažādās valstīs eksistē atšķirīgas uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmas. Papildus atšķirīgām uzņēmumu ienākuma nodokļa likmēm un stimuliem katras valsts sistēmai ir vēl citas atšķirīgas iezīmes. Uzņēmumi, kas darbojas visā ES, saskaras ar atšķirīgiem nodokļu noteikumiem, praksi, interpretāciju un administratīvajām prasībām, kā arī dažādu sistēmu mijiedarbību un divpusēju pieeju nodokļu tiesību un ienākumu sadalei starp dalībvalstīm. No tā izriet, ka nodokļu saistību aprēķini un nepieciešamie līdzekļi nodokļu saistību izpildei dažādās dalībvalstīs atšķiras.</p> <p>Tas rada lielu sarežģītību un nevienlīdzīgu konkurences apstākļus uzņēmumiem, kas darbojas vienotajā tirgū. Tā rezultātā ES uzņēmumiem rodas liels nodokļu saistību izpildes slogs, kas ir šķērslis pārrobežu darbības paplašināšanai. Nodokļu režīma atšķirības var izkropļot investīciju lēmumus un var radīt nenoteiktību nodokļu jomā un strīdus, lai gan tas var nebūt nepieciešams.</p> <p>Šie jautājumi ir īpaši svarīgi ES līmenī, jo ES ir ļoti integrēts iekšējais tirgus. Lai gan daudzās citās jomās ES tiesību aktos ir panākts ievērojams progress, nodrošinot, ka uzņēmumi var darboties iekšējā tirgū saskaņā ar kopīgiem standartiem, joprojām šķērslis ir atšķirīgas uzņēmumu ienākuma nodokļa prasības. Arvien lielākā mērā digitalizētā un integrētā Eiropas ekonomikā, kurā daudzi uzņēmumi veic pārrobežu darbību, nav iespējams pilnībā izmantot iekšējā tirgus potenciālu, ja šīs problēmas netiek risinātas ES līmenī.</p>
Kas būtu jāpanāk?
<p>Iniciatīvas vispārējie mērķi ir šādi: i) vienkāršot nodokļu noteikumus uzņēmumiem ES; ii) stimulēt izaugsmi un investīcijas ES; iii) nodrošināt taisnīgus un ilgtspējīgus nodokļu ieņēmumus dalībvalstīm.</p> <p>Šo vispārīgo mērķu sasniegšanai būtu jāsasniedz šādi konkrētie mērķi: i) mazināt saistību izpildes izmaksas ES uzņēmumiem; ii) veicināt darbības paplašināšanu pāri robežām; iii) palīdzēt mazināt kropļojumus, kas ietekmē uzņēmējdarbības lēmumus, un tādējādi nodrošināt vienlīdzīgu konkurences apstākļus; iv) mazināt nodokļu dubultas uzlikšanas vai pārmērīgas nodokļu uzlikšanas riskus un strīdus; un v) palielināt noteiktību nodokļu jomā un nodokļu taisnīgumu uzņēmumiem.</p>
ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība (subsidiaritāte)
<p>Problēmas, ko šī iniciatīva risinās, ir kopīgas visām dalībvalstīm, un tās nevar efektīvi risināt ar atsevišķām valstu līmeņa darbībām. Tā kā problēmas izriet no valstu sistēmu sadrumstalotības un dažādības, atsevišķu valstu nekoordinētiem pasākumiem varētu būt nevēlamas sekas, kas vēl vairāk sarežģītu situāciju. Divpusējās pieejas arī būs ierobežotas, jo īpaši attiecībā uz grupām, kas darbojas vairāk nekā divās dalībvalstīs. Šajā kontekstā efektīva būtu tikai ES mēroga iniciatīva, kas paredz vienotu noteikumu kopumu.</p> <p>Tā kā šīm problēmām galvenokārt ir pārrobežu raksturs, tās var risināt, tikai pieņemot tiesību aktus ES līmenī. Savukārt paredzamais atbilstības nodrošināšanas izmaksu un nenoteiktības nodokļu jomā samazinājums veicinās investīcijas, kā arī darbības paplašināšanu pāri robežām ES. Uzņēmumi, kas darbojas dažādās dalībvalstīs, varēs pilnībā maksimāli palielināt brīvību veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvu apriti, jo tiem netraucēs nevajadzīgi ar nodokļiem saistīti šķēršļi. Tāpēc šī iniciatīva, ja tā tiktu īstenota, izmantojot ES tiesību aktus, ietver elementus, kas rada pievienoto vērtību saskaņā ar subsidiaritātes principu. Vienotai pieejai visām dalībvalstīm būtu vislielākās izredzes sasniegt paredzētos mērķus.</p>
B. Risinājumi

Kādi ir dažādie risinājumi, kā sasniegt izvirzītos mērķus? Vai ir kāds vēlmais risinājums? Ja tāda nav, tad kāpēc?

Mērķus var sasniegt ar iniciatīvu, kas sastāv no diviem tiesību aktiem, ar kuriem risina pašreizējās problēmas, kas saistītas ar uzņēmumu ienākuma nodokli vienotajā tirgū: Pirmajā tiesību aktā tiks paredzēts vienots noteikumu kopums lielu uzņēmumu grupu nodokļu bāzes aprēķināšanai ES, bet otrajā tiks ierosināta vienota pieeja transfertcenu noteikšanai dalībvalstīm. Šī iniciatīva ir izanalizēta ietekmes novērtējuma ziņojumā.

Īsumā, jauns vienkāršotu nodokļu noteikumu kopums, kas ir cieši saskaņots ar 2. pīlāra principiem, lai aprēķinātu nodokļu bāzi uzņēmumiem lielās grupās, aizstās 27 atšķirīgas uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmas nodokļu maksātājiem, uz kuriem attieksies tā tvērums. Finanšu grāmatvedības pārskati tiks izmantoti kā sākumpunkts, lai aprēķinātu grupas uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi ES un pēc tam sadalītu šādu apkopoto bāzi tās dalībniekiem visās dalībvalstīs.

Vienota pieeja transfertcenu noteikšanai nodrošinās konsekveni attiecībā uz to, kā dalībvalstis aplūko darījumus starp saistītiem uzņēmumiem, tādējādi samazinot peļņas novirzīšanu un palielinot nodokļu noteiktību un pārredzamību.

Ziņojumā ir apzināti dažādi politikas risinājumi un īpaši novērtētas trīs šo risinājumu kombinācijas.

1. versija – “visaptveroša” BEFIT Šajā versijā tiktu piedāvāti noteikumi, kas ir obligāti visiem nodokļu maksātājiem, un tiktu nodrošināta saskaņošana augstākajā pakāpē, kā arī tūlītēja piemērošana. Šī risinājumu kombinācija nodrošinātu iespējami plašāko tvērumu un tā rezultātā visplašāko vienkāršošanu Savienības uzņēmumiem un dalībvalstu nodokļu iestādēm, ņemot vērā, ka tā aizstātu pašreizējos valstu noteikumus par nodokļa uzlikšanu grupai ES.

2. versija – “vieglā” BEFIT Šajā versijā tiktu piedāvāti fakultatīvi noteikumi ar vismazāko saskaņošanas pakāpi un paredzot pakāpenisku piemērošanu. Šī risinājumu kombinācija nedaudz mainītu *status quo*, bet izmaiņas būtu šaurākas tvēruma ziņā, ne tik visaptverošas un paredzētu pakāpeniskas piemērošanas noteikumu.

3. versija – “saliktā” BEFIT– vēlmais risinājums: tas ir obligātās saskaņošanas un pakāpeniskas piemērošanas iezīmju apkopojums. Tajā paredzēta hibrīda pieeja, kas ietvertu kopīgus un obligātus noteikumus, kuri vērsti uz lielām grupām, kurām, visticamāk, ir pārrobežu struktūras un par kurām varētu sagaidīt, ka sistēmas piedāvātā vienkāršošana tām dos vislielāko labumu. Transfertcenu noteikšanas noteikumi ir saskaņoti uz principiem balstītu tiesību aktu veidā un veido satvaru turpmākai koordinācijai starp dalībvalstīm šajā jomā. 3. versija liecina par efektivitāti, jo tās ierobežotā obligātā darbības joma ir nošķirta tā, lai iekļautu tikai tās grupas, kuras var gūt vislielāko labumu no kopīgajiem noteikumiem. Turklāt tajā ir paredzēts pārejas noteikums grupas nodokļu bāzes sadalei, kuras pamatā ir iepriekšējo trīs fiskālo gadu vidējie ar nodokli apliekamie rezultāti, un tādējādi tā nodrošina nodokļu ieņēmumu stabilitāti valsts līmenī. Tā ietver arī pārskatīšanas mehānismu, kas varētu pavērt ceļu uz pastāvīgu sadales metodi, kas, iespējams, balstīta uz sadalījuma formulu.

C. Vēlamā risinājuma ietekme

Vēlamā risinājuma sniegtie ieguvumi

Ietekmes izvērtējumā ir izklāstīta labvēlīgā ietekme uz uzņēmumiem un ekonomiku ES, ko varētu radīt pašreizējo nodokļu saistību izpildes izmaksu iespējamā samazināšanās uzņēmumiem, kuri darbojas pāri robežām, zaudējumu pārrobežu kompensēšana, saskaņoti noteikumi par nodokļu bāzi, piemēram, nolietojuma likmēm, un kopējās nodokļu bāzes sadale. Ietekmes izvērtējumā ir iekļauta vēlmais risinājuma makroekonomiskā ietekme uz IKP un nodokļu ieņēmumiem ES.

Vēlamā risinājuma izmaksas

Izmaksas nav iespējams precīzi aplēst, jo iniciatīvai nav precedenta, uz kuru varētu atsaukties. Turklāt trūkst specifisku datu, ko varētu ticami izmantot ļoti konkrētu aplēšu sagatavošanai.

Ietekmes izvērtējuma ziņojumā ir mēģināts aprakstīt dažas iespējamās izmaksas.

Attiecībā uz lielām grupām, īstenojot kopīgo sistēmu savu ar nodokli apliekamo rezultātu aprēķināšanai, ir paredzamas šādas izmaksas: īstermiņa (vienreizējas) koriģēšanas izmaksas saistībā ar IT sistēmu atjaunināšanu, un uzņēmuma darbinieku un nodokļu administrāciju apmācības izmaksas pārejai uz jauno sistēmu; un pastāvīgās administratīvās darbības izmaksas, piemēram, darbinieki, kas veic informācijas apmaiņu starp nodokļu administrācijām.

Attiecībā uz transfertcenu noteikšanas iniciatīvu nodokļu maksātājiem vai valstu iestādēm neradīsies nekādas papildu izmaksas, jo pašlaik ir liels skaits darbinieku, kas nodarbojas ar transfertcenu noteikšanu lielās grupās un nodokļu administrācijās. Ir paredzētas sākotnējās pielāgošanas izmaksas mācībām, lai iepazītos ar jaunajiem noteikumiem, tomēr lielāka skaidrība un jauno noteikumu piemērošana ES mērogā galu galā samazinās atbilstības/administratīvās izmaksas.

Ietekme uz MVU un konkurētspēju

MVU: MVU grupas, kas iesniedz konsolidētos finanšu grāmatvedības pārskatus, varēs izvēlēties un tādējādi piemērot kopīgos noteikumus nodokļa bāzes aprēķināšanai. Ņemot vērā, ka noteikumi MVU arī turpmāk būs fakultatīvi, mēs neveicam negatīvās ietekmes aplēses. MVU drīzāk gūs labumu no visvienkāršākā un rentablākā risinājuma izvēles, pamatojoties uz to individuālajām vajadzībām.

Konkurētspēja paredzams, ka iniciatīvai būs pozitīva ietekme uz izmaksu un cenu konkurētspēju, ieviešot kopīgus noteikumus un vienotu pieeju. Visu elementu pamatā ir pašreizējo uzņēmumu ienākuma nodokļa noteikumu vienkāršošana, kas samazinās atbilstības nodrošināšanas izmaksas uzņēmumiem, kuri darbojas visās vienotā tirgus nozarēs. Paredzams, ka kopīgie noteikumi radīs vienlīdzīgus konkurences apstākļus, likvidēs šķēršļus darbības paplašināšanai pāri robežām un uzlabos ES uzņēmumu starptautisko konkurētspēju attiecībā pret trešo valstu uzņēmumiem, jo īpaši tiem, kas darbojas citos lielos tirgos.

Cita paredzama būtiska ietekme

Ietekmes novērtējumā tika apsvērts arī tas, vai iniciatīvai var būt ietekme uz vidi vai sociālo jomu vai ietekme uz pamattiesībām. Konkrēta un tieša ietekme uz vidi nav paredzama. Nav arī paredzams, ka tai būtu būtiska ietekme sociālā jomā. Tomēr radušies resursi var pozitīvi ietekmēt dažādas jomas, piemēram, ilgtspējīgas investīcijas un lēmumus par nodarbinātību. Iniciatīvai arī nevajadzētu ietekmēt garantētās pamattiesības, un persondati tiks aizsargāti.

Proporcionalitāte

Vēlamais risinājums nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu mērķus, un koncentrējas uz elementiem, kuros ES rīcības pievienotā vērtība pārsniedz to, ko var sasniegt dalībvalstis vienas pašas.

D. Turpmākā rīcība

Politikas pārskatīšanas termiņš

Iniciatīvas novērtējumā būtu jānovērtē, cik lielā mērā ir sasniegti izvirzītie mērķi, un to veiks piecus gadus pēc direktīvas piemērošanas sākuma. Tajā tiks arī analizēts, cik lielā mērā paredzētie vienkāršojuši attiecīgajām ieinteresētajām pusēm ir īstenojušies, un novērtēts saistītais administratīvais un regulatīvais slogs. Komisija izvērtējuma rezultātus iesniegs ziņojuma veidā. Turklāt attiecībā uz *BEFIT* ir paredzēts, ka izvērtējumā tiks iekļauts pārskats par pārejas sadales noteikumu. Ja Komisija, pamatojoties uz pārskatu, to uzskata par lietderīgu, tā var pieņemt tiesību akta priekšlikumu, lai grozītu sadales metodi, iespējams, ieviešot formulu.